חג השבועות ב

א. מ׳האָט שוין פיל מאל געזעדט[1], אז מיט (דעם זמן פון) שבועות האָבן אַ פאַרבונד: (א) משה רבינו, דורך וועמען ס׳איז געגעבן געוואָרן די תורה אין שבועות; (ב) דוד המלך, וואָס „דוד מת בעצרת״[2], און (ג) דער בעש״ט, וואָס אויך זיין הסתלקות איז געווען שבועות[3].

און וויבאַלד אַז אַלץ איז בהשגחה פרטית, ובפרט ווען עס רעדט זיך וועגן מאורעות אין שייכות מיט אידן בכלל, און מיט גדולי ונשיאי ישראל בפרט, איז מובן, אַז (א) עס איז דאָ אַ נקודה משותפת צווישן זיי[4] (וואָס דערפאַר זיינען זיי אַלע פאַרבונדן מיט דעם זעלבן טאָג), און (ב) אַז די נקודה משותפת האָט אַ צוזאַמענבונד מיטן תוכן (עיקרי) פון דעם טאָג, בנדו״ד: חג השבועות — זמן מתן תורתנו[5].

לאידך גיסא מוז אַבער אויך זיין אַ חידוש אין אָט דער נקודה משותפת ווי זי איז ביי יעדן איינעם פון די דריי נשיאי ישראל; יעדער פון זיי איז — בלשון הש״ס — „צריכא״.

ב. פון די נקודות משותפות פון משה דוד און דעם בעש״ט איז, וואָס יעדער פון זיי איז געווען (ניט נאָר אַ מלך ונשיא[6] בישראל, נאָר אין דעם גופא —) אַ „ראשון״ אין דעם סוג פון מלוכה ונשיאות:

משה רבינו איז געווען דער ערשטער נשיא[7] אויף אַלע אידן, ובפרט לויטן פסק הרמב״ם[8] אַז „מלך הי״, איז משה רבינו געווען דער ערשטער מלך ביים אידישן פאָלק;

דוד איז געווען דער ראש וראשון פון מלכות בית דוד, וואָס „כיון שנמשח דוד זכה בכתר[9] מלכות . . לו ולבניו הזכרים עד עולם .. לא תכרת המלוכה מזרע דוד לעולם״*[9];

---

1) ראה לקו״ש ח״ח ע׳ 21 ואילך. שם ע׳ 249 ואילך. ועוד.

2) ירושלמי ביצה פ״ב ה״ד. חגיגה פ״ב ה״ג. הובא בתוד״ה אף עצרת חגיגה יז, א. רות רבה פ״ג, ב.

3) ביום א׳ דחגה״ש — לקו״ד לב, א.

4) בנוגע למשה ודוד — להעיר ממדרש תהלים בתחלתו: כל מה שעשה משה עשה דוד כו׳, עי״ש בארוכה.

5) ראה (בנוגע למשה ודוד) מדרש תהלים שם: משה נתן להם חמשה חומשי תורה וכנגדם נתן להם דוד ספר תהלים שיש בו חמשה ספרים.

ולהעיר שתורת החסידות (שנתגלתה ע״י הבעש״ט) ענינה יחידה שבתורה (בחי׳ החמישית — ועל ידה גם ד׳ הבחי׳ (נרנ״ח) הן באו״א) — נת׳ בארוכה בקונטרס ענינה של תורת החסידות סעיף ו׳ ואילך.

6) ובאופן דרועה — ראה בארוכה לקו״ש שם ע׳ 250 ואילך, ושו״נ.

7) ואח״כ „בכל דור ודור יורדין ניצוצין מנשמת משרע״ה ומתלבשין בגוף ונפש של חכמי הדור עיני העדה כו׳״ (תניא רפמ״ב).

8) הל׳ ביהב״ח פ״ו הי״א. פיה״מ שבועות פ״ב מ״ב. ר״ח ופרש״י שם טו, ר״א. וראה זבחים קב, א. מדרז״ל (מדרש תהלים שם. שמו״ר פמ״ח, ד. ועוד) הובאו ברמב״ן עה״פ (ברכה לג, ה) ויהי בישורון מלך.

9) רמב״ם הל׳ מלכים פ״א ה״ז (ואילך). וראה ג״כ רמב״ם הל׳ ת״ת רפ״ג (הועתק — בקיצור — בהל׳ ת״ת לאדה״ז רפ״ד — ומצויין שם ליומא עב. וצ״ע שלכאורה הוא מאדר״נ רפמ״א, ספרי לקורח יח, כ. ואולי העדיף למקור מש״ס אף שהוא בשינוי לשון. וצ״ע).

*9) רמב״ם שם. וראה מדרש תהלים שם: משוכח שבמלכים זה דוד. סהמ״צ להצ״צ מצות מינוי מלך פ״ב. וראה לקו״ש חכ״ה ע׳ 110 ואילך.

און דער בעש"ט איז געווען דער ערשטער פון די נשיאי[10] החסידות (הכללית).

און דערמיט איז פאַרשטאַנדיק די שייכות מיוחדת פון די אַלע דריי מלכי ונשיאי ישראל (אין זייער נקודה משותפת) צו מ"ת — ווייל פון די ענינים עיקריים וואָס האָבן זיך אויפגעטאָן ביי מ"ת איז געווען וואָס יעדער איד איז געווארן (א טייל פון) „ממלכת כהנים (שרים)"[11]; און דעם כח אויף צו קענען אַרויסברענגען דאָס בגילוי נעמט יעדער איד פון די נשיאי ישראל אין יעדן דור[12], כדלקמן.

ג. די שייכות פונעם ענין פון „ממלכת כהנים" צו מתן תורה, וועט מען פאַרשטיין דורך מבאר זיין דעם תוכן ענין המלוכה:

די נקודה עיקרית פון מלכות איז — התנשאות, דעם מלך'ס העכערקייט און אָפגעטראָגנקייט פון גאַנצן פאָלק; ביז אז — ער טאָר זיך ניט אַראָפלאָזן צו טאָן מלאכה[13], מ'דאַרף אים צושטעלן אַלע זיינע צרכים מיט גרויס הרחבה כמש"נ[14] „מלך ביפיו תחזינה עיניך", קיינער (און קיין זאַך) אין דער מדינה קען ניט אָפהאַלטן דעם מלך פון דורכפירן זיין רצון, כמרז"ל[15] „המלך פורץ גדר כו' ואין מוחין בידו", „אמר מלכותא כו' עקר טורי"[16], ועוד.

און כעין זה האָט מ"ת אויפגעטאָן ביי אידן: דורך מ"ת איז געווארן „ורומממתנו", אידן זיינען דערהויבן געווארן איבער אַלע פעלקער, ביז אז זיי זיינען געווארן העכער פון וועלט בכלל — ניט אונטערווארפן די גדרי הטבע;

אין אַנדערע ווערטער: וועגן אידן זיינען עושין רצונו של מקום, זיי פירן זיך ע"פ תורה ומצות בשלימות, איז ניט נאָר וואָס זיי באַקומען דאָן אַלע זייערע צרכים בהרחבה נאָר נאָכמער — זיי דאַרפן ניט חורש זיין, זורע זיין וכו' — מלאכתן נעשית ע"י אחרים[17].

אין דער עבודה פון יעדן אידן בפרט מיינט דאָס: וועגן עס קומט צו טאָן א זאַך פון תומ"צ דאַרף זיך אַ איד פירן ווי אַ מלך — ער דאַרף זיך אָפגעבן מיט דער מצוה פונקט ווי ער וואָלט ניט געהאָט

---

10) וראה שיחת ש"פ תרצ"ו (נעתקה בהוספות לכתר שם טוב סי' רכה): רוממות מלך אדיר הוא כלא נגד די רוממות פון דעם רבי"ן (הבעש"ט).

ולהעיר מהידוע דגילוי הבעש"ט הוא „טעימה" מגילוי המשיח. וראה תו"ח שמות (שכט, סע"ב): היראה הפנימית שהי' בבעש"ט ז"ל שהי' מעין יראה של משיח כו'. וראה בשוה"ג להערה 12.

11) יתרו יט, ו וברש"י.

12) ראה סהמ"צ שם פ"א (בענין השפעת ענין הביטול• שבמלך לכל העם). ולהעיר מאגה"ק רסכ"ט (ממשנת חסידים מס' חיוב הנשמות פ"ב מ"א): מצות התלויות במלך שהוא מוציא כל ישראל כי הוא כללות כולם. וראה לקמן ע' 192 הערה 55.

•) ע"פ המבואר בכ"מ שרוממות המלך קשורה עם תכלית הביטול שלו (וראה ברכות לד, ריש ע"ב. ולהעיר מלשון הרמב"ם הל' מלכים ספ"ב: כדרך שחלק לו הכתוב הכבוד הגדול וחייב הכל בכבודו כך ציווהו להיות לבו בקרבו שפל וחלל כו'; וראה המשך השיחה (שש"פ תרצ"ו) דלעיל הערה 10 ע"ד הבעש"ט, שמלכותו היא מלכות ה' — יש לקשר זה עם השפעת המלכות לכאו"א.

13) מכש"כ מזה שאפילו פרנס על הצבור אסור במלאכה (בפני ג') — קידושין ע, א. רמב"ם הל' סנהדרין פכ"ה ה"ד. טושו"ע חו"מ סי' ח ס"ד. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד הי"ז.

14) ישעי' לג, יז. הל' מלכים פ"ב ה"ה. וראה הוריות ט, רע"א ובפרש"י.

15) פסחים קי, א. וש"נ.

16) ב"ב ג, ב. וש"נ.

17) ראה ברכות לה, ב. מכילתא (ופרש"י) בשלח טז, לב.

קיינע אַנדערע מלאכות ודאגות[18] (ווי איינער וואָס מ'שטעלט אים צו זיינע צרכים בהרחבה)[19];

קיין טבע'דיקער חשבון זאָל אים ניט אָפהאַלטן פון צו טאָן אַ מצוה, ווייל אין ענינים פון תומ"צ איז אַ איד אַ בעה"ב (אַ מלך) אויף טבע.

און וועז אַ איד גייט צו צום קיום התורה ומצות מיט דער תנועה פון „ממלכת כהנים", פירט ער עס דורך ניט בדרך מלחמה מיט זיין יצה"ר און מיט דברים המבלבלים — נאָר בדרך מנוחה: ער הויבט זיך אויף העכער פון דעם וועלט אָרום (וויסנדיק אַז ער איז פון „ממלכת כהנים"), אַזוי אַז ער האָט מלכתחילה ניט קיין מבלבלים.

ד. אַ איד קען דאָך אַבער פרעגן:

בשלמא וועז ס'רעדט זיך וועגן זיין (פנימיות ה)נשמה, וואָס איז העכער פון (התלבשות אין) גוף, איז פאַרשטאַנדיק, אַז קיין זאַך פון וועלט און גשמיות קען איר ניט מבלבל זיין אין דעם פאַרבונד מיטן אויבערשטן (דורך עשיית רצונו וקיום מצותיו — מצות[20] מלכו של עולם),

דאָ רעדט זיך אַבער וועגן דער נשמה פון אַ אידן וויז איז מלובש אין אַ גוף און האָט צו טאָן מיט ענינים העולם, וואָס זיינען אים מגביל ומבלבל — טאָ וויז קען מען מאַנען ביי אים, אַז ער זאָל זיך אויפהויבן העכער פון דער התלבשות, און מיט אַן אמת?

איז דער ענטפער אויף דעם, אַז אין יעדן דור זיינען דאָ נשיאי ישראל, וואָס זיי האָבן אין זיך די תכונות פון מלכות און נשיאות — און זיי גיבן יעדער אידן דעם כח[19] אַרויסצורופן ביי זיך בגלוי (עכ"פ אַ מעין פון) די תכונה פון „ממלכת כהנים".

ה. ויבאַלד אַז משה דוד און דער בעש"ט זיינען געווען יעדערער אַ נשיא ומלך,

[וואָס דעריבער געפינט מען ביי זיי (נוסף אויף עשירות והרחבה אין גשמיות[20] — אויך) ממשלה ושליטה אויף טבע — ביי זיי איז געווען אַ הנהגה שלמעלה מן הטבע:

די גאַנצע הנהגה וואָס משה רבינו האָט געפירט אידן אין מצרים און מדבר איז געווען באופן נסי[21].

אויך צו דוד המלך האָט דער אויבערשטער נאָכאַנאַנד געוויזן נסים ונפלאות, ווי מען זעט עס אין פילע תפילות והודאות אין ספר תהלים;

און אַ הנהגה פול מיט נסים ונפלאות איז דאָך געווען ביים בעש"ט, ווי דאָס איז מפורסם פון די סיפורים פון בעש"ט ותלמידיו[22]; ביז ס'איז אַ לשון ותואר הרגיל (אויך ביי עמא דבר) צו אַנרופן יעדע מעשה פלא — „אַ בעל־שם'סקע מעשה"]

---

18) וי"ל — גם לא דאגה של מצוה אחרת — ראה פרש"י ד"ה חתן סוכה כה, סע"א. ועוד. שו"ע אדה"ז או"ח סל"ח ס"ז. ועוד.

19) ראה עד"ז לקו"ש חי"ז ע' 307 — לענין „תורתו אומנתו". ועיין תו"א לח, ד דתורתו אומנתו הוא בחי' מלך.

20) גם מלשון צוותא וחיבור. ולהעיר ממחז"ל עבד מלך (כ)מלך.

*20) משה — נדרים לח, א (וראה לקמן הערה 36). דוד — ראה דה"א כט, ב ואילך (ועיין רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ד ובכס"מ שם). הבעש"ט — כמפורסם בסיפורי הבעש"ט.

21) וראה ב"ר פנ"ט, ה: משה ניסן של ישראל.

22) ראה דרך אמונה להצ"צ (סה, א): כמוהו לא הי' מימות הראשונים פלאי פלאות ניסים היוצאים מהטבע כו'. ועייג"כ המשך תרס"ו ס"ע רכז.

איז פון זיי נשפע געווארן און דורכדעם ווערט נתגלה ביי יעדער אידן עניני מלך.

ו. צו פארשטיין דעם ענין מיוחד וואס יעדער פון זיי — משה דוד און דער בעש"ט — איז משפיע צו אידן, דארף מען פריער מבאר זיין ווי דער גילוי פון מ"ת האט אין זיך דריי ענינים:

א) דער עצם התגלות אלקות ביי מ"ת — וירד ה' על הר סיני — וואס איז געווען אינגאנצן העכער פון טבע און וועלט — און דאס איז געווען נאר לפי שעה.

ב) די תוצאה און פעולה פון דער התגלות אין וועלט — אז אויך נאך דעם במשוך היובל, נסתלקה שכינה[23], ס'איז נפסק געווארן דער גילוי אור אלקי פון מ"ת, איז אבער דורכדעם נזדכך געווארן די טבע פון וועלט, אז מכאן ולהבא זאל זיין גרינגער אין איר צו מגלה זיין אן אור אלקי.

ג) דער תכלית פון מ"ת — עס זאל זיין דער חיבור עליון ותחתון[24], אדער בלשון התניא[25]: מאכן פון עוה"ז הגשמי התחתון שאין תחתון למטה ממנו אז דירה לו ית'; ד.ה. אז אויך אין דעם העלם העולם, וואו עס זעט זיך ניט אן קיין אלקות ח"ו („חושך כפול ומכופל .. שהוא מלא קליפות וס"א שהן נגד ה' ממש לומר אני ואפסי עוד"), זאל אז איד אראפטראגן דעם גילוי אור אלקי פון מ"ת.

ז. די דריי ענינים דריקן זיך אויס, בכללות, אין די דריי תקופות פון עם ישראל — אין זמן פון דור המדבר; אין דער צייט ווען אידן זיינען געווען על אדמתם; און אין דעם זמן הגלות:

די אידן פון דור המדבר, וואס האבן מקבל געווען די תורה נשמות בגופים, איז ביי זיי פארבליבן בגלוי מעין פון דער התגלות פון מ"ת אויך שפעטער; זיי זיינען געבליבן אין מדבר, וואו זיי זיינען געווען אויסגעטאן פון עניני העולם (און אין אן מצב פון הנהגה נסית שלמעלה מהטבע אין אלע[26] זייערע ענינים) צו קענען זיך אפגעבן אינגאנצן מיט תורה, כמאמר רז"ל*[26]: לא ניתנה תורה כו' אלא לאוכלי המן.

אין ארץ ישראל זיינען אידן שוין אריין אין א „ארץ נושבת" — אין א סדר החיים אויף א טבעי'דיקן אופן: אבער לאידך איז דארטן די השגחה העליונה אין אן אופן גלוי, כמש"נ[27] ארץ אשר ה"א דורש אותה תמיד עיני ה"א בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, און אפילו בעבודת האדמה וואס זרע וקציר גו' לא ישבותו*[27] — איז למטר השמים תשתה מים[28] — מ'זעט בגילוי אז דער אויבערשטער איז דער וואס איז זן ומפרנס לכל, ובמילא ווייס מען קלאר אז די התעסקות „בכל אשר תעשה"[29] איז מערניט ווי מאכן א כלי אויפצונעמען דעם „וברכך ה"א" וואס קומט מלמעלה[30].

---

23) יתרו יט, יג ובפרש"י שם.

24) ע"פ לשון המדרש — תנחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג.

25) פל"ו.

26) שכללותם — מן, בארה של מרים, ענני הכבוד (שמגהצים לבושיהם — מדרש תהלים כג, ב. דב"ר ס"פ תבא. פרש"י עקב ח, ד).

*26) מכילתא ר"פ בשלח. שם טז, ד.

27) עקב יא, יב. בחיי שם. ועוד (ראה הנסמן בלקו"ש ח"י ע' 2 הערה 10).

*27) נח ח, כב.

28) עקב שם, יא.

29) ראה טו, יח. ספרי עה"פ.

30) ראה בארוכה ד"ה וידעת תרנ"ז. ובכ"מ.

אין זמן הגלות אַבער איז „אותותינו לא ראינו גו׳״[31], ביז אַז אַ איד קען חי׳ מיינען אַז ער איז אונטערוואָרפן די גדרי הטבע פונקט ווי אַ ניט־איד, און מ׳דאַרף האַרעווען דורכצוברעכן און ליכטיק מאַכן דעם העלם העולם וחושך הגלות.

ח. דאָס וואָס די התגלות פון מ״ת איז געווען נאָר לפי שעה, איז עס נאָר בשייכות איר פעולה אין וועלט בכלל; בנוגע אידן אַבער, האָט דער גילוי פון מ״ת אין זיי קובע געווען אויף שטענדיק די תכונה פון „ממלכת כהנים״ — אַז יעדער איד, אין וואָס פאַר אַ מצב ער זאָל זיך נאָר געפינען, איז ער בפנימיות נפשו אינגאַנצן העכער פון אַלץ ארום אים און איז ניט אונטערוואָרפן די גדרי הטבע[32].

הנ״ל — איז אויך דער חילוק (און חידוש) צווישן די השפעות פונעם ענין המלוכה והנשיאות (ממלכת כהנים) וואָס משה און דוד און דער בעש״ט האָבן משפיע געווען אין אידן:

משה רבינו, וואָס דורך אים איז געווען נתינת התורה, ביז אַז תורה „נקראת על שמו״[33] — האָט אויפגעטאָן אין זיין דור (וואָס האָבן מקבל געווען די תורה נשמות בגופים כנ״ל[34]), אַז ביי זיי זאָל זיין דער ענין פון „ממלכת כהנים״ אין פשוט׳ן גשמיות׳דיקן זין: זיי האָבן באַקומען אַלע זייערע צרכים מלמעלה[35] אַן אַרעוואַניץ; יעדער פון זיי האָט באַקומען עשירות והרחבה[36]; און זייער סדר החיים האָט זיך געפירט באופן נסי כנ״ל.

אַריינקומענדיק אַבער אין א״י — ארץ נושבת — איז נפסק געווארן דער מן — לחם מן השמים[37] ובלשון הכתוב: כי תבואו אל הארץ גו׳ שש שנים תזרע גו׳[38], מען האָט זיך געדאַרפט פאַר־נעמען מיט עשיית מלאכה וכו׳. און הגם אַז אין א״י איז די השגחה עליונה אין אַ גלוי׳דיקן אופן, וואָס באַווייזט אַז אין דער אמת׳ן גיט מען פרנסה מלמעלה כנ״ל —

איז אַבער דאָס גופא, וואָס מ׳איז פאַרנומען מיט מאַכן ע״פ דרך הטבע א

---

31) תהלים עד, ט.

32) כידוע (לקו״ת ר״פ ראה. ובכ״מ) שע״י מ״ת נעשה „הוי״ — שלמעלה מהטבע — „אלקיך״ (כוחך וחיותך) דכאו״א מישראל.

33) שבת פט, א. מדרש תהלים א, ב. ועוד.

34) והיו דור דעה — בדרגת משה רבינו (ע״ח שער הכללים פי״א. שם של״ב פ״א. שער הפסוקים ר״פ שמות. ובכ״מ).

35) והרי המן ירד בזכות משה, ואח״כ „חזרו שניהם (ענני הכבוד והבאר) בזכות משה״ (תענית ט, א).

36) ראה יומא (עה, סע״א) „שירדו להם לישראל אבנים טובות ומרגליות עם המן״ — וזהו בהוספה על ביזת מצרים והים שהיתה בהפלגה גדולה ביותר• (ראה בכורות ה, ריש ע״ב. מכילתא בא יב, לו. פרש״י בשלח טו, כב ע״ש).

ולהעיר ממרז״ל (נדרים שם) בנוגע לעשירות דמשה, שהעשיר מפסולתן של לוחות — שי״ל הפירוש הפנימי בזה: עשירות שלו היתה רק תוצאה (ובדרך טפל) מתורה שלו, היינו שניתנה לו הרחבה בגשמיות•• כדי שיוכל ללמוד בהרחבה (וראה ליקוטים שבסו״ס מהרי״ל — בנוגע לר״ת). ומזה מובן גם בנוגע לדורו של משה — ראה לעיל הערה 34.

37) בשלח טז, לה. יהושע ה, יב.

38) בהר כה, ב־ג.

•) וגם עשירות זו שייכת למ״ת — כי מכיון ש„בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה״ (שמות ג, יב), הרי מובן, שגם ביזת מצרים שהו״ע עיקרי ביצי״מ (ראה ברכות ט, סע״א ואילך. נת׳ בלקו״ש ח״ג ע׳ 823 ואילך. ובכ״מ) שייכת ל„תעבדון את האלקים על ההר הזה״.

••) ע״ד מש״כ ברמב״ם הל׳ תשובה רפ״ט.

כלי צו ברכת ה', קען אמאל געבן אן ארט צו מיינען אז זיין התעסקות האט א תפיסת מקום אין שאפן זיין שפע פרנסה, ובמילא קען עס אים מבלבל זיין פון תומ"צ.

און דאס איז דער אויפטו פון דוד המלך[39], וואס האט געגעבן דעם כח, אז אויך אין ארץ נושבת זאל א איד קענען ארויסברענגען לידי גילוי אז ער איז פון „ממלכת כהנים". דאס מיינט: ער זאל צוקומען צו דער הכרה אז זיין פרנסה קומט אינגאנצן מלמעלה (ובמילא איז עס באמת אויך — בהרחבה) און אז עס איז (בשרשה ובפנימיות) אן ענין נסי וואס איז ניט געבונדן מיט די דרכי הטבע — און זיין התעסקות אין טבע איז נאר ווייל אזוי איז דער רצון הבורא, אז ס'זאל זיין באופן פון „בכל אשר תעשה"[40].

ובמילא איז פארשטאנדיק, אז ווען עס האנדלט זיך וועגן אן ענין פון תומ"צ איז ער דאס מקיים אן קיין בלבולים, ווי עס טוט א מלך (כנ"ל ס"ג).

ט. בשעת עס האט זיך אנגעהויבן דער חושך הגלות, ובפרט אין דער צייט ווען דער חושך הגלות איז געווארן טיפער און פינסטערער — און מצד צוק העתים איז מען אריינגעטאן (ניט נאר אין עשיית מלאכה סתם, נאר) אין טרדות[41] הפרנסה — האט זיך געפא־

דערט א נייער (און העכערער) נתינת־כח צו דערוועקן ביי אידן די התגלות עניני מלך:

א איד קען מיינען, אז אין אזא צייט, ווען ס'זיינען דא אזויפיל העלמות והסתרים אויף קיום התומ"צ, איז די והותר אויב ער וועט מקיים זיין תומ"צ ע"ד הרגיל (וואס אויך דאס איז פאר־בונדן מיט א שווערער מלחמה און מיט פיל יגיעה צו בייקומען די שוועריקייטן וכו'); און מכש"כ ווען ער וועט זיך אנ־שטרענגען נאכמער און טאן א הידור מצוה, מוסיף זיין אין לימוד התורה מער ווי דער חיוב:

ווי קען מען אבער אין אזא זמן זיך אפגעבן מיט תומ"צ ווי אייגער פון „ממלכת כהנים" — כאילו ווי דער גאנצער העלם ובלבול איז ניטא במציאות?!

זאגט דער בעש"ט[42] — אז אויך אין דער טיפעניש פון זמן הגלות קען זיך א איד אויפהויבן אינגאנצן העכער פון זיין ארום, און דערפילן ווי ער איז פון „ממלכת כהנים", וועמען דער אויבערשטער אליין בהשגחה פרטית בתכלית פירט באופן נסי און בחיי יום יום ובכל פרט ופרט.

און די השפעה — ארויסצוברענגען דעם „ממלכת כהנים" ביי אידן אין זמן הגלות — איז נאך א גרעסערער חידוש און אן עילוי אין ענין המלכות[43], ווי אין די פריערדיקע צוויי מצבים:

דאס וואס א איד קען זיך אויפהויבן העכער פון וועלט און טבע ווען ער איז

39) וכמרז"ל שכשבנ"י היו צריכין פרנסה היו סנהדרין באים לדוד ואומרים כו' (ברכות ג, סע"ב) ובפרט בזקנותו (בשלימותו) שאז ע"י דוד: א) נגמרו המלחמות כו' — שלימות דארץ נושבת, ב) גמר כל ההכנות לבנין המקדש (דה"א כח ואילך) — גילוי אלקות.

40) ראה בכ"ז לקמן ע' 294 ואילך. לקו"ש חט"ז ע' 174 ס"ד ואילך.

41) הדיוק בזה נת' בד"ה מים רבים תשל"ח סעיף ב (לקו"ש ח"כ ע' 276. סה"מ־מלוקט ח"א ע' רעג).

42) וידוע דגילוי הבעש"ט שייך לזה שבזמנו היו בנ"י במצב של התעלפות כו' (כת"י דא"ח ישן לא נודע למי), לאחרי גזירות דשנות ת"ח־ת"ט כו'.

43) שלכן נשיאות הבעש"ט שייכת למלכות דמשיח, כנ"ל הערה 10.

אין אַ מדבר — אויסגעשלאָסן פון וועלט, אַדער אפילו אין (וועלט, אַבער אין אַן אָרט פון גילוי אלקות —) ארץ ישראל — דריקט ניט אויס דעם „בלי הגבלה" פון כח המלכות וואָס איז דאָ ביי אַ אידן, ווייל דעמאָלט איז ער מלכתחילה ניט אַזוי אונטערגעוואָרפן די הגבלות פון עוה"ז.

דוקא וועו אַ איד פירט זיך מיט אַזאַ הנהגה אין זמן הגלות, באַווייזט עס ווי ער קען זיך אויפהויבן און גיין (בלשון הידוע[44]) „לכתחילה אריבער" — ניט מיט אַ סדר והדרגה, נאָר אינגאַנצן העכער פון מדידה והגבלה — פון דער טיפעניש פון חושך הגלות צו דער הויכ־קייט פון „ממלכת כהנים".

יו"ד. ס'איז אַבער ח'ו צו זאָגן, אַז דער אויפטו פון משה דוד און בעש"ט איז געווען נאָר פאַר די אידן פון יעדערן'ס דור (אַדער — נאָר פאַר די תקופות כלליות אין וועלכער זיי זיינען געווען: משה — דור המדבר, דוד — אידן אין א"י, און דער בעש"ט — אידן בזמן הגלות)

— ווייל די פעולה פון משה דוד והבעש"ט איז אַ נצחית[45] פאַר אַלע אידן אין אַלע דורות [וואָס דערפאַר וועט משה אַנגערופן דורך יעדן אידן: משה רבנו; וועגן דוד המלך זאָגט יעדער איד[46] „דוד מלך ישראל חי וקים" (אויך איצטער); און וויבאַלד אַז ביאת המשיח[47] איז אַפהענגיק אין „יפוצו מעיינותיך — פון בעש"ט — חוצה"[48], איז פאַרשטאַנדיק אַז דאָס איז נוגע צו יעדן אידן בכל הדורות] —

נאָר כשם ווי זייערע אויפטוען וועלן אין אַלגעמיין מודגש אין באַזונדערע דריי תקופות כלליות, אַזוי וועלן זיי געטיילט אין יעדן דור גופא לויט דריי באַזונדערע סוגים פון אידן (און ביי יעדן יחיד גופא — אין דריי באַזונ־דערע סוגי עבודה):

עבודת ה' טיילט זיך, בכללות, אין דריי סוגים: תורה, עבודה (תפלה) און גמ"ח (מעשה המצות) כולל די ציוויים[49] פון „בכל דרכיך דעהו" און „כל מעשיך יהיו לש"ש" — וואָס זיי זיינען ע"ד די אופני עבודה אין די דריי זמנים הנ"ל (מדבר, א"י און זמן הגלות):

תורה איז דער גילוי פון חכמתו ית', און דער ענין פון לימוד התורה איז בדרך מלמעלה למטה — צו מגלה זיין רצונו וחכמתו ית' למטה; און דערפאַר וועלן מען דורך תורה אויפגעהויבן העכער פון וועלט (ע"ד ווי די אידן אין מדבר), מען וועלט דורך תורה אַ מלך (כמרז"ל[50]: רבנן איקרו מלכים), וואָס איז מושל ושולט אויף טבע[51] (וכדרז"ל[52]

---

44) פתגם כ"ק אדמו"ר מהר"ש — ראה לקו"ש ח"א ס"ע 124. חי"ב ע' 186.

45) להעיר — בנוגע למשה ודוד — מסוטה ט, א.

46) בקידוש לבנה, ע"פ ר"ה כה, א.

47) שאז דוקא תהי' שלימות כל העולם כולו ועוד יותר מכבעת בריאתו (תניא פל"ו. זח"ג קכה, רע"א (וכבר העירו מזח"א קלט, א). רמב"ם סוף הל' מלכים. עבוה"ק ח"ב פל"ט).

48) אגרת הידועה דהבעש"ט — נדפסה בסו"ס בן פורת יוסף. כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

49) משלי ג, ו. אבות פ"ב מי"ב. טושו"ע או"ח סי' רלא.

50) גיטין ספ"ה.

51) כידוע (לקו"ת תזריע רד"ה קא מפלגי. סה"מ ה'ש"ת ע' 116) האותות והמופתים שעשו התנאים ואמוראים וכל הצדיקים בכח תורתם (מפני שהתורה היא למעלה מזמן ומקום). וראה דרך אמונה (דלעיל הערה 22): ע"י שהי' גלוי לפניהם אור כו' שהשי"ת גנזו בתורה.

52) ירושלמי נדרים פ"ו סה"ח. ועוד. הובא בשו"ע אדה"ז הל' נדה סקפ"ט סקכ"ג.

הידועות אויפן פסוק „לא־ל גומר עלי״).

תפלה איז ענינה בקשת צרכיו[53] פון דעם מתפלל — ער פילט טאקע אז דער אויבערשטער איז דער וואס גיט אים זיינע צרכים (ע״ד הנ״ל בנוגע צו א״), אבער דאך איז ער פארנומען מיט זיינע צרכים[54] (ער בעט עס זאל נתמלא ווערן וואס אים פעלט).

אבער אויך ביי עבודת התפלה איז עס נאך אלץ אין אן אופן אז ער האט נאך ניט צו טאן מיט דברים גשמיים ווי זיי זיינען אין וועלט [ע״ד ווי אידן זייענ־דיק על אדמתם „איש תחת גפנו ותחת תאנתו״[55], ניט צווישן אוה״ע] — זיין פארבונד מיט זיי באשטייט נאר אין דעם וואס ער בעט וועגן זיי ביים אויבערשטן אלס זיינע צרכים.

מעשה המצות וואס ווערן געטאן מיט דברים גשמיים, ועאכו״כ די עבודה צו מברר זיין די עניני הרשות, איז זיין עבודה צו מזכך און מהפך זיין דעם העלם וחושך פון גשמיות העולם, אז אין דעם זאל לייכטן דער אור הקדושה (ע״ד זמן הגלות ווען אידן זיינען צווישן אוה״ע כו׳)[56].

יא. און דאס איז דער ענין המלכות וואס משה דוד און דער בעש״ט זיינען משפיע צו (יעדן) אידן בכל דור ודור:

משה, וואס ענינו איז תורה, טוט אויף (מגלה) דעם עצם ענין פון „ממלכת כהנים״ ביי אידן — דעם סוג פון „מארי תורה״[57] וואס זיינען אויסגעטאן פון וועלט, תורתם אומנתם[58] (אויף וועמען מ׳זאגט: מאן מלכי רבנן[59])

[וכעין זה טוט ער עס אויף ביי יעדן אידן[60] אין די זמנים וואס ער גיט אפ אויף לימוד התורה — אז ער האט דעם כח זיך אויסצוטאן — באותה שעה עכ״פ — אינגאנצן פון וועלטלעכע זאכן ודאגות און זיין אזוי צוגעטראגן צום לערנען פונקט ווי דער וואס תורתו אומנתו].

דוד, וואס ענינו איז תפלה (וואס דערפאר האט ער געשריבן ספר תהלים[61]), טוט אויף (מצד ענין המלכות שבו) אז אויך די עבודה זאל זיין אין א מלכות׳דיקן אופן: כאטש ער בעט זיינע צרכים, ווערן די בקשות נתמלא

[ניט ווי ביי תפלה ע״ד הרגיל, וואס זייענדיק א בקשה מצד המטה, קענען זיין מניעות ועיכובים, אז די בקשה זאל ניט נתמלא ווערן, אדער עכ״פ עס זאל געדויערן צייט, עס זאל נתמלא ווערן ניט בשלימותה וכיו״ב — נאר]

---

53) רמב״ם ריש הל׳ תפלה. ועוד.

54) ועד״ז עבודה רוחנית דתפלה — התקשרות ודביקות לה׳ — היא בדרך מלמטה למעלה, לפי כוחות ומדידות דהאדם המתפלל.

55) מ״א ה, ה. מיכה ד, ד.

56) שזהו ג״כ החילוק בין תורה תפלה ומעשה המצות (ובירור עניני רשות) באופן ה„בירור״ שלהם (ראה בכ״ז המשך פדה בשלום תרנ״ט (ס״ע קס ואילך), תש״ד פי״ח ואילך): התורה היא בירור מלמעלה למטה, בדרך מנוחה (שלום); תפלה היא מלמטלמ״ע ולכן היא בדרך מלחמה, אבל מכיון שהיא ע״י גילוי אור היא „חרב של שלום״; עבודה עם דברים גשמיים כו׳ היא בדרך מלחמה ממש — „נהמא אפום חרבא ליכול״.

57) להעיר מתו״א סט, ג: משה שפיר קאמרת (שבת קא, ב. וש״נ) .. וכל ראשי ישיבות שבכל דור הן בחי׳ משה.

58) להעיר דרשב״י — הדוגמא בש״ס (שבת יא, א) לתורתו אומנתו — הוא ניצוץ משה רבינו (סדור שער הל״ג בעומר דש, סע״ב. ועוד).

59) וראה תו״א שהובא לעיל הערה 19.

60) ראה בארוכה לקו״ש חי״ז שצויין בהערה הנ״ל. ולהעיר מתו״א סז, ב.

61) ב״ב יד, סע״ב. ובמדרש תהלים בתחלתו: אע״פ שנאמר כו׳ לא נתקן אלא ע״י דוד מלך ישראל.

תיכף ומיד אַן קיין הגבלות ומניעות ובתכלית השלימות, ווי עס ווערט נתמלא די בקשה פון אַ מלך; וע"ד ווי עס ווערט אויפגעטאָן דורך תורה — ווי דערציילט אין זהר[62], אַז ווען רשב"י האָט געדאַרפט פועל זיין ירידת גשמים, האָט ער געזאָגט תורה אויפן פסוק[63] „הנה מה טוב גו"ש און עס זיינען באַלד געקומען גשמי ברכה (ובאופן הנרצה)[64].

[און דערפאַר איז דאָ אין ספר תהלים — תפלת דוד — ביידע קצוות: ס'איז אַן ענין פון תהלות ותשבחות אַזוי ווי תפלה,[65] און צוזאַמען דערמיט איז עס פון די כ"ד ספרים פון תורה שבכתב, וואָס דערייבער איז פעולתו ע"ד ווי די פעולה פון תורה[65]].

דער בעש"ט האָט מגלה געווען אחדותו ית' אין וועלט (ווי דער אמיתת המציאות פון יעדן נברא איז דער דבר ה' וואָס איז עס בכל רגע — מהווה מקיים ומחי'), אַבער דאָס גופא האָט ער מגלה געווען אין אַן אופן פון תורה (דורך מגלה זיין אַ פירוש אויף אַ פסוק)[66],

און דורכדעם איז געגעבן געווארן אַ כח צו יעדן אידן, אַז אויך ווען ער איז פאַרנומען מיט דברים גשמיים, ביז — לפעמים אויך מיט חומריות העולם, און אפילו אין אַ מצב פון „אותותינו לא ראינו גו"ש, ובמילא איז דער „בירור" פאַרבונדן מיט אַ מלחמה[67] — פירט ער אַבער די מלחמה אין אַן אופן פון „ממלכת כהנים":

גלייך ביי דער יציאה למלחמה וויים ער, אַז זייענדיק פון „ממלכת כהנים" איז ער „על (העכער פון) אויביך"[68], ובמילא קומט דער נצחון מלמעלה — „ונתנו ה"א בידך"[68]; און דורכדעם ווערט „ושבית שביו"[68] — מ'נעמט אַרויס דעם ניצוץ אלקי וואָס איז געווען „שבוי" אין די דברים גשמיים פון זיין גלות, ביז עס ווערט אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתקא.

(משיחת יום ב' דחגה"ש תשל"ז)

---

62) ח"ג נט, ב. וראה בכ"ז (וההפרש דפעולת התפלה ותורה) — סה"מ אתהלך לאוניא ע' רי ואילך. אוה"ת ויקרא (כרך א') ע' רנד ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' רסז ואילך.

63) תהלים קלג, א.

64) משא"כ ע"י תפלה — ראה תענית כג, א.

65) וי"ל שזהו מה שביקש דוד (מדרש תהלים בתחלתו) ש„יהיו קורין בהן (בתהלים) ונוטלין שכר עליהם כנגעים ואהלות" — היינו, שהפעולה שע"י אמירת תהלים תהי' ע"ד הפעולה שע"י תורה.
וראה קובץ מכתבים לתהלים (אהל י"י) ע' 1-200. 203. 220. ועוד.

66) ראה בכ"ז לקו"ש ח"ח ע' 27 ובהערות שם.

67) ראה לעיל הערה 56.

68) ר"פ תצא. וראה לקו"ת ד"ה כי תצא (הב') וביאורו.